

μεταπολεμική αναγέννηση της Πολιτικής Αεροπορίας. Από την ΤΑΕ στην Ολυμπιακή Αχιλλέας Χεκίμογλου ...

Media: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ Page: 72-73 Published at: 31-08-2022
Author: Surface: 1055.38 cm² Circulation: 0
Subjects:

ΒΙΒΛΙΑ

Εκδόσεις
Παπαδόπουλος
Αθήνα 2022
σελίδες 376

Ο Πνάσης και ο Σμηναγός Χ: Η μεταπολεμική αναγέννηση της Πολιτικής Αεροπορίας. Από την ΤΑΕ στην Ολυμπιακή

Αχιλλέας Χεκίμογλου

Το βιβλίο αυτό του Αχ. Χεκίμογλου αποτελεί ένα χρονικό της πορείας/αναγέννησης της πολιτικής αεροπορίας στην περίοδο της μετά τον Πόλεμο, την Κατοχή (και μέσα στον Εμφύλιο, ήδη) Ελλάδα.

Στον Μεσοπόλεμο, η Ελλάδα διέθετε ήδη ένα στοιχείο πολιτικής αεροπορίας: την Ελληνική Εταιρεία Εναερίων Συγκοινωνιών, που όμως η γερμανική Κατοχή την ενσωμάτωσε στη Lufthansa. Ύστερα και τα αεροπλάνα καταστράφηκαν και τα όποια αεροδρόμια εξαρθρώθηκαν... Από εκεί εκκινεί η συνολική αφήγηση Χεκίμογλου, που αποτελεί ένα συναρπαστικό ταξίδι: από την οικονομικά απολύτως κατεστραμμένη ΕΕΕΣ στη γέννηση της ΤΑΕ/Τεχνικά Αεροπορικά Εκμεταλλεύσεις με τον κομβικό ρόλο της Εθνικής Τράπεζας, με έριδες Αμερικανοβρετανών (TWA και BEA), αλλά και με δυναμική κινητοποίηση του περιπετειώδους βετεράνου αεροπόρου Στέφανου Ζώτου (αυτός είναι ο Στρατηγός Χ). Η ΤΑΕ κατόρθωσε να ελιχθεί ανάμεσα σε πολιτική ηγεσία και οικονομικές/τεχνικές απαιτήσεις, μεταξύ ξένων προτεραιοτήτων και εγχώριας ζήτησης να καθιερωθεί τακτικά δρομολόγια Αθηνών-Θεσσαλονίκης αλλά και να πετάξει για πρώτη φορά (το 1946) σε δρομολόγιο Αθήνα-Ρώμη-Παρίσι. Πέραν τούτου όμως, να προβλέψει διανομή κερδών 10% στο προσωπικό, συν πρόσθετες άδειες και άλλες («άτυπες») παροχές.

Τη συνέχεια αποτελεί μια διαδρομή όπου ισχυρές πολιτικές προσωπικότητες, από τον Σοφοκλή Βενιζέλο μέχρι τον Παπάγο, τον Σπύρο Μαρκεζίνη και τον Κωνσταντίνο Καραμανλή, οικονομικοί πα-

ράγοντες όπως ο Γεώργιος Πεσμαζόγλου, ο Ηλιάσκος, ο Ζολώτας ή ο Μποδοσάκης, συν αστέρες της διεθνούς επιχειρηματικής σκηνής, όπως ο Ωνάσης και ο Νιάρχος (αλλά και ο Ιωάννης Γουλανδρής), αναλαμβάνουν και παίζουν δυναμικά τους κεντρικούς ρόλους. Διαγωνισμοί προκηρύσσονται, παρεμβάσεις πολιτικών (ή και ξένων δυνάμεων) φέρνουν ανατροπές, επιχειρηματικά «εγώ» συγκρούονται: η ακμή των μεταπολεμικών αεροπορικών συγκοινωνιών έρχεται σε αντιπαράθεση με την πάγια χρηματοδοτική στενότητα της Ελλάδας. Τελικώς, επικρατεί ο Ωνάσης – και προκύπτει η γνώριμή μας Ολυμπιακή. Βέβαια ο Ωνάσης, την ίδια στιγμή που εξηγεί ότι δεν ήταν δυνατόν να μην επεκτείνονται οι πτήσεις της εταιρείας (λόγω και της «νέας πραγματικότητας των τζετ»), φθάνει μέχρι και να θέσει τον Κωνσταντίνο Καραμανλή μπροστά σε τελεσίγραφο, λόγω των ανομιγμάτων της εταιρείας: είτε να αναθεωρήσει την αρχικά συμφωνηθείσα σύμβαση είτε «να πάρει πίσω» τις αεροπορικές συγκοινωνίες της χώρας.

Μόλις 12 χρόνια αργότερα, στις αρχές του 1975, ο Ωνάσης διαπραγματευόταν με επεισοδιακό τρόπο την... επιστροφή της Ολυμπιακής στο Δημόσιο. Όσο για τον Στέφανο Ζώτο –αυτός είναι ο Σμηναγός Χ του τίτλου...– εκείνος βρέθηκε περιθωριοποιημένος και «εκτός», από νωρίς.

ΑΔΠ

Covid-19 και η «επόμενη μέρα»: Γεωπολιτική, Οικονομία, Διεθνείς Θεσμοί

Επιμέλεια-Εισαγωγή: Ειρήνη Χειλά Πρόλογος: Αριστοτέλης Τζιαμπήρης

Είναι θα 'λεγε κανείς καταδικασμένη η τωρινή γενιά πανεπιστημιακών, αναλυτών, δημοσιολογούντων –ας περιλάβει κανείς τις εκδοχές πολιτικών και δημοσιογράφων όπου κρίνει σωστό...– να ξεκινά κάθε τόσο αναλυτικές προσεγγίσεις στη γεωπολιτική, τους διεθνείς θεσμούς, την οικονομία με μια λογική «επόμενης μέρας». Αφήνοντας ίσως πίσω τη μείζονα επόμενη μέρα της Πτώσης του Τείχους ή/και της διάλυσης της Σοβιετικής Ένωσης, δύσκολα θα ξέφευγε κανείς από την «επόμενη μέρα» της 11ης Σεπτεμβρίου (2001), ή από την αντίστοιχη της χρηματοπιστωτικής κρίσης/της κρίσης χρέους (2008-9, 2010-12 στην Ευρωζώνη). Το συλλογικό αυτό έργο 18μελούς ομάδας του ΠΑΠΕΙ,

Εκδόσεις ΕΥΡΑΣΙΑ
Αθήνα 2022
σελίδες 260

της Παντείου, του ΠΑΜΑΚ και με ακτίνες σε George Washington U., Fletcher/Tufts και αλλού, με εισαγωγή και επιμέλεια Ειρήνης Χειλά και πρόλογο Αρ. Τζιαμπήρη, καταπιάνεται με την «επόμενη μέρα» του Covid-19, της τελευταίας «μακράς, θανατηφόρας λίστας» πανδημιών. Μόνο που αυτή διέφερε σε σχέση με προηγούμενες κατά την ταχύτητα «με την οποία κατέκλυσε ολόκληρη την υδρόγειο», αλλά και με την οποία «η επιστήμη βρήκε αποτελεσματικά εμβόλια». Το πανόραμα που στήνεται σ' αυτόν τον συλλογικό τόμο περιλαμβάνει πλήθος από ενδιαφέροντα στοιχεία. Ορισμένα απ' αυτά έχουν αναμενόμενη διάσταση, όπως η προσέγγιση του γεωπολιτικού ανταγωνισμού ΗΠΑ-Κίνας, αλλά πάλι χτίζουν στο αναμενόμενο: μια προσπάθεια να πάει η συζήτηση των Ευρωπαϊκών παραπέρα (εδώ ανήκει η προσέγγιση του πώς η ΕΕ επεδίωξε να οικοδομήσει νέα θεσμικά θεμέλια στις επιδόσεις των από κοινού παραγγελιών εμβολίων, ύστερα στην αμοιβαιοποίηση χρέους για την αντιμετώπιση της κρίσης που άφησε πίσω η πανδημία). Αν, πάντως, κρατήσει κανείς την προσέγγιση περί «επιθετικού πραγματισμού» των μικρών κρατών (της Ρεβέκκας Παιδή) σε μια λογική «μικρού αλλά έξυπνου κράτους», με παράδειγμα π.χ. το διαβατήριο εμβολιασμού που υιοθέτησε/προώθησε η Ελλάδα, ή πάλι αν δει το πώς το κοινωνικό και το γεωπολιτικό δεν ακολούθησαν πάντα τις δυνατότητες που άνοιγε η επιστήμη (από τον Γιώργο Παυλάκη, με την προσέγγιση του πώς οι φτωχότερες χώρες «αφέθηκαν στην τύχη τους», με αποτέλεσμα τη δημιουργία όλο και περισσότερων νέων στελεχών του κορονοϊού), βλέπει ότι η συζήτηση αυτή για «μετά-τον-Covid» τώρα μόλις ανοίγει.

Βέβαια, το βιβλίο αυτό κυκλοφόρησε την άνοιξη του 2022 – δηλαδή κάποια 24ωρα αφότου ξεκίνησε η εισβολή της Ρωσίας στην Ουκρανία, η νέα/σκληρότε-

ρη οικοδόμηση σχήματος Δύσης-Ανατολής, το σκηνικό νέου Ψυχρού (ελπίζεται μόνον Ψυχρού...) Πολέμου, η πολιτική των κυρώσεων και η συνακόλουθη ενεργειακή (αλλά και επισιτιστική) κρίση. Οπότε, θα 'λεγε κανείς ότι έστω και με ιδιαίτερο τρόπο έχει μεγάλη σημασία το να ανοίξει η συζήτηση σ' αυτή τη λογική της «επόμενης μέρας», να συστηματοποιηθεί από την ακαδημαϊκή έρευνα και να ενσωματωθεί από τους πολιτικούς φορείς, τους διεθνείς θεσμούς, ακόμη και τις κοινωνίες των πολιτών (το ελπίζει η συντονίστρια του εγχειρήματος Ειρήνη Χειλά).

Μόνο που, σε επόμενη έκδοση εγχειρήματος της ίδιας συγγραφικής ομάδας, αντί για το ευρηματικό εξώφυλλο που αξιοποιεί το σχήμα της μάσκας λόγω Covid-19, θα χρειαζόταν να επιλεγεί κάτι από τους πυραύλους της εισβολής στην Ουκρανία.

Αντώνης Δ. Παπαγιαννίδης

Ο Εθνικός Δικασμός και η κορύφωσή του – Η Δίκη των «Έξι»: Εξίλασμός ή δικαστικός φόνος;

Θανάσης Διαμαντόπουλος

Το βιβλίο αυτό του Θανάση Διαμαντόπουλου –το οποίο μάλιστα εισάγει στην ελληνική συγγραφική πρακτική μια ιδιότυπη καινοτομία: έχει επιστρατεύσει για επίμετρα/σχολιασμούς επτά διόλου αδιάφορους συντελεστές (Θάνο Βερέμη, Ντίνο Γκλέτσο, Ιωάννη Θεοδωρόπουλο, Πάνο Λαζαράτο, Κώστα Μποτόπουλο, Γιώργο Σιακανάρη, Ευάνθη Χατζηβασιλείου)– επιδιώκει όχι τόσο «να επαναφέρει το ξεχασμένο γεγονός στη δημόσια συζήτηση» (αυτή η διατύπωση του Ευ. Χατζηβασιλείου), όσο να επιτρέψει στον αναγνώστη να διακρίνει μέσα και πίσω από τις γραμμές γιατί το γεγονός της Δίκης (και της εκτέλεσης των «Έξι», καθώς βρετανική παρέμβαση, του πλωτάρχη Τάλμποτ, δίσωσε τον πρίγκηπα Ανδρέα...) έχει μάλλον εξοριστεί από τη συνείδηση, παρά ξεχαστεί. Πώς δηλαδή το βαθύ αυτό τραύμα-κορύφωση του Διχασμού «χρειάστηκε» να απωθηθεί από τα συλλογικά αφηγήματα, προκειμένου να προχωρήσει η (αντίστοιχα συλλογική) πορεία.

Ξεκινάει ο Διαμαντόπουλος την πορεία του αναζητώντας, πίσω από τη σύγκρουση «δύο πολιτικών κόσμων» τις «ισχυρές, ενδεχομένως ναρκισσιστικές προσωπικότητες και υπερδιογκωμένα «εγώ» [...] του Κρητικού, πρώην επαναστάτη και του

Εκδ. Παράκλη

Αθήνα 2022

σελίδες 320

κατόχου του θρόνου, πρώην στρατηλάτη». Και τούτο προκειμένου, αναλύοντας βέβαια και το κοινωνικό υπόστρωμα των δύο παρατάξεων (στους βουλευτές των Φιλελευθέρων βρίσκει κανείς δικηγόρους, γιατρούς, εμπόρους, στρατιωτικούς, καθηγητές, αλλά «μόνον δύο προσδιορίζονταν αποκλειστικά ως γαιοκτήμονες»), να οδηγηθεί μέσα και από την ανατομία των ιδεολογικών διαδικασιών στις δύο παρατάξεις, στο συμπέρασμα που μας φέρνει στη Μικρασιατική εκστρατεία και εν τέλει Καταστροφή, ότι είχαν δημιουργηθεί στην Ελλάδα εκείνη «δύο εκδοχές εθνικισμού, δύο περιεχόμενα της Μεγάλης Ιδέας».

Μπορεί κανείς να ακολουθήσει τον Θ. Διαμαντόπουλο στο πώς η κατάσταση αυτή οδήγησε σε μια χώρα που βίωσε την αντίληψη (εκατέρωθεν) ότι υπήρχαν «δύο “προδοτικές” παρατάξεις», και πώς αυτό ήταν που ουσιαστικά έφερε τη Δίκη των Έξι όταν κλήθηκε να επισφραγίσει τη Μικρασιατική Καταστροφή; μπορεί και να σταθεί μερικά βήματα πίσω, αναζητώντας πού υπήρχαν στοιχεία αντικειμενικής (ό,τι και αν σημαίνει ο όρος υπό τέτοιες συνθήκες!) ευθύνης πολιτικών μεν για την Εκστρατεία υπό το φως της διεθνοπολιτικής πραγματικότητας, στρατιωτικών δε για τις επιλογές επί του πεδίου. Ευθύνες που, με τις δεκάδες χιλιάδες νεκρούς της Μικρασίας και τις εκατοντάδες χιλιάδες ξεριζωμένων, αποζητούσαν κάτι που λέγεται –από χρόνων αρχαίων– κάθαρση! (Και μάλιστα όταν δεδομένοι χειρισμοί πολιτικής κλήθηκαν να λειτουργήσουν για επίλυση διαφορών του Διχασμού: την ώρα της Καταστροφής, μια δεδομένη ηγεσία ήταν στο πηδάλιο· αυτή και βρέθηκε στο εδώλιο.) Πάντως, τόσο το κλίμα της Δίκης όσο και διεξαγωγής της βάσει στοιχείων που επιλέγει/φέρει ο συγγραφέας στο προσκήνιο τον οδηγούν στο –βαρύ– συμπέρασμά του περί δίκης-παρωδίας, Για να επαναφέρει κανείς το κλίμα της εποχής, παρατίθε-

Ευώλητα

- 1 ΚΛΑΣΟΝ Σ. ΤΖΟΡΤΖ, Ο ΠΛΟΥΣΙΟΤΕΡΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΤΗΣ ΒΑΒΥΛΩΝΑΣ, Εκδόσεις ΚΛΕΙΔΑΡΙΘΜΟΣ
- 2 ΞΥΠΟΛΙΤΟΠΟΥΛΟΣ ΑΡΗΣ, BUSINESS BASICS Η ΜΕΘΟΔΟΣ ΤΟΥ ΝΑΥΑΓΟΥ, Εκδόσεις ΕΛΛΗΝΟΕΚΔΟΤΙΚΗ
- 3 ΜΑΛΕΡΕ ΤΙΕΡΙ, ΣΒΑΜΠ ΚΛΑΟΥΣ, Η ΜΕΓΑΛΗ ΕΠΑΝΕΚΚΙΝΗΣΗ, Εκδόσεις ΛΙΒΑΝΗ
- 4 ΜΠΡΕΓΚΜΑΝ ΡΟΥΤΓΚΕΡ, ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑ, Εκδόσεις ΚΛΕΙΔΑΡΙΘΜΟΣ
- 5 ΠΑΖΟΠΟΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΗΣ, ΤΟ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΤΟΥ ΒΙΤΣΟΙΝ, Εκδόσεις ΙΔΙΩΤΙΚΗ
- 6 ΚΙΓΙΟΣΑΚΙ ΡΟΜΠΕΡΤ ΠΛΟΥΣΙΟΣ ΜΠΑΜΠΑΣ ΦΤΩΧΟΣ ΜΠΑΜΠΑΣ, Εκδόσεις ΚΛΕΙΔΑΡΙΘΜΟΣ
- 7 ΧΕΚΙΜΟΓΛΟΥ ΑΧΙΛΛΕΑΣ, Ο ΩΝΑΣΗΣ ΚΑΙ Ο ΣΜΗΝΑΓΟΣ Χ, Εκδόσεις ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
- 8 ΣΥΛΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ, HBR S 10 MUST READS ΗΓΕΣΙΑ, Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
- 9 ΕΚΕΡ ΧΑΡΒ, ΣΚΕΨΟΥ ΣΑΝ ΠΛΟΥΣΙΟΣ, Εκδόσεις KEY BOOKS
- 10 PASTIDIS GEORG, 90 SHORT STORIES FOR BETTER BUSINESS, Εκδόσεις ΚΟΥΚΟΥΝΑΡΙ

ΙΑΝΟΣ Αθήνα & Θεσσαλονίκη

ται σε φωτογραφική αποτύπωση – από το Αρχείο Αλεξάνδρας Κ. Βοβολίνη – ιδιόχειρο σημείωμα / υπομνηματισμό βιβλίου για την «Δίκη των Έξι» του Αλεξάνδρου Οθωναίου, Προέδρου του Δικαστηρίου, απευθυνόμενο προς τον δημοσιογράφο και ιστορικό συγγραφέα Κωνσταντίνο Βοβολίνη. Χρόνια μετά τα γεγονότα, ο Οθωναίος έγραψε: «έπρεπε να τυφεκισθούν 1006 και να τυφεκισθούν χίλιες φορές ο καθένας τους». Μπορεί εκείνο που ο Διαμαντόπουλος αναφέρει ως «ανεξίτηλο αποτύπωμα» της Δίκης να το ιχνηλατεί εν συνεχεία ως «ανάδρομη κάθαρση» μετά το Κίνημα 1935: πάντως, ήδη ο ίδιος δεν παραλείπει να παρατηρήσει ότι... πολύ νωρίτερα οι αλληλομισούμενες παρατάξεις βρέθηκαν να συγκυβερνοούν.

Κλείνει κανείς αυτό το έντονο έργο του Θανάση Διαμαντόπουλου, μαχητικά γραμμένο, με μια δυσοίωνη αίσθηση déjà vu – όσο κι αν ο πειρασμός εναγκαλισμού με τη διχαστικότητα, σήμερα, δεν έχει φθάσει σε ανάλογα βάθη. Ακόμη. OE